

SAP projekt: Statistička analiza specifikacija automobila

Fran Lubina, Zvonimir Stracenski, Luka Varga, Karlo Vešligaj

23.1.2026

Contents

1	Cilj i opis projekta	2
2	Inicijalni pregled i obrada podataka	2
3	Analiza podataka	4
3.1	Pitanje 1: Razlikuje li se snaga motora između automobila s turbopunjačem i atmosferskim motorima?	5
4	Mann-Whitney-Wilcoxonov test	7
5	Zaključak	8
5.1	Pitanje 2: Postoji li statistički značajna razlika u gradskoj potrošnji automobila između različitih kontinenata proizvođača?	9
5.2	Pitanje 3: Možemo li predvidjeti cijenu automobila na temelju dimenzija (length, width), snage motora (horsepower), obujma motora (engine-size) i gradske potrošnje goriva?	17
6	Predviđanje cijene vozila	17
6.1	Eksplorativna analiza	18
6.2	Višestruka linearna regresija	25
6.3	Rezultati i interpretacija	31

6.4	Zaključak	32
6.5	Pitanje 4: Postoji li veza između tipa pogona (prednji vs. stražnji) i tipa karoserije (sedan vs. hatchback)?	33
7	4.1. Unos podataka	33
7.1	4.2. χ^2 test	33
7.2	Zaključak	36
7.3	Dodatno	36
8	Zaključak	37

1 Cilj i opis projekta

U okviru ovog projekta naglasak će biti na statističko zaključivanje vezano uz specifikacije automobila, što je bitan korak u planiranju što objektivnijih odluka o modelu koji odgovara svim zahtjevima kupca. Automobilaska industrija kontinuirano evoluira, s naglaskom na ekološku održivost, sigurnost i tehnološku inovaciju. Razumijevanje odnosa između tehničkih specifikacija automobila i njihovih performansi ključno je kako za kupce tako i za proizvođače. Statističkom analizom podataka o automobilima moguće je identificirati ključne faktore koji utječu na cijenu, potrošnju goriva, i ukupne performanse vozila.

2 Inicijalni pregled i obrada podataka

```
# Učitavanje datasea
my_cars <- read.csv("car_specifications.csv")
```

Podatci se sastoje od specifikacija automobila za 205 različitih modela od 22 proizvođača. Skup sadrži tehničke karakteristike i tržišne varijable s ukupno 26 atributa prikupljenih iz autoindustrije. Podaci uključuju dimenzije automobila (duljina, širina, visina), međuosovinskog razmak, obujam i snagu motora, vrstu pogonskog goriva, cijenu, broj vrata, potrošnju goriva u gradu i na autocesti, tip pogona (prednji, stražnji, 4WD) i druge relevantne specifikacije:

```
dim(my_cars)
```

```
## [1] 201 26
```

```
names(my_cars)
```

```
## [1] "make"          "aspiration"    "num.of.doors"
## [4] "body.style"    "drive.wheels"  "engine.location"
## [7] "wheel.base"    "length"        "width"
## [10] "height"        "curb.weight"   "engine.type"
## [13] "num.of.cylinders" "engine.size"   "fuel.system"
## [16] "bore"          "stroke"        "compression.ratio"
## [19] "horsepower"    "peak.rpm"      "price"
## [22] "city.L.100km"  "highway.L.100km" "fuel"
## [25] "country"      "continent"
```

Prikažimo prvih nekoliko redaka:

```
head(my_cars)
```

```
##      make aspiration num.of.doors  body.style drive.wheels engine.location
## 1 Alfa Romeo      std         two convertible      rwd         front
## 2 Alfa Romeo      std         two convertible      rwd         front
## 3 Alfa Romeo      std         two  hatchback      rwd         front
## 4   Audi          std         four    sedan      fwd         front
## 5   Audi          std         four    sedan      4wd         front
## 6   Audi          std         two    sedan      fwd         front
## wheel.base length width height curb.weight engine.type num.of.cylinders
## 1    225.0  428.8 162.8 124.0    1156      dohc         four
## 2    225.0  428.8 162.8 124.0    1156      dohc         four
## 3    240.0  434.8 166.4 133.1    1280      ohcv         six
## 4    253.5  448.6 168.1 137.9    1060      ohc          four
## 5    252.5  448.6 168.7 137.9    1281      ohc          five
## 6    253.5  450.3 168.4 134.9    1137      ohc          five
```

##	engine.size	fuel.system	bore	stroke	compression.ratio	horsepower	peak.rpm
## 1	2130	mpfi	8.81	6.81	9.0	111	5000
## 2	2130	mpfi	8.81	6.81	9.0	111	5000
## 3	2491	mpfi	6.81	8.81	9.0	154	5000
## 4	1786	mpfi	8.10	8.64	10.0	102	5500
## 5	2229	mpfi	8.10	8.64	8.0	115	5500
## 6	2229	mpfi	8.10	8.64	8.5	110	5500

##	price	city.L.100km	highway.L.100km	fuel	country	continent
## 1	13495	11.19	8.70	petrol	Italy	Europe
## 2	16500	11.19	8.70	petrol	Italy	Europe
## 3	16500	12.37	9.04	petrol	Italy	Europe
## 4	13950	9.79	7.83	petrol	Germany	Europe
## 5	17450	13.06	10.68	petrol	Germany	Europe
## 6	15250	12.37	9.40	petrol	Germany	Europe

3 Analiza podataka

Podatke zatim analiziramo i interpretiramo pomoću statističkih metoda vodeći se prethodno definiranim pitanjima.

3.1 Pitanje 1: Razlikuje li se snaga motora između automobila s turbopunjačem i atmosferskim motorima?

Najprije izračunamo mjere centralne tendencije za snagu motora ovisno o tipu usisavanja zraka.

```
summary.result1 <- my_cars %>%
  group_by(aspiration) %>%
  summarise(
    count = n(),
    mean_horsepower = mean(horsepower, na.rm = TRUE),
    median_horsepower = median(horsepower, na.rm = TRUE),
    sd_horsepower = sd(horsepower, na.rm = TRUE),
    min_horsepower = min(horsepower, na.rm = TRUE),
    max_horsepower = max(horsepower, na.rm = TRUE),
    q25 = quantile(horsepower, 0.25, na.rm = TRUE),
    q75 = quantile(horsepower, 0.75, na.rm = TRUE)
  )
```

```
summary.result1
```

```
## # A tibble: 2 x 9
##   aspiration count mean_horsepower median_horsepower sd_horsepower
##   <chr>      <int>      <dbl>          <dbl>          <dbl>
## 1 std        165      99.0            88            37.5
## 2 turbo      36      123.           120.           31.1
## # i 4 more variables: min_horsepower <int>, max_horsepower <int>, q25 <dbl>,
## #   q75 <dbl>
```

Postoje indikacije da bi motori s turbopunjačem trebali imati veću snagu od atmosferskih motora.

Ovakvo ispitivanje možemo provesti t-testom.

Kako bi mogli provesti test, moramo najprije provjeriti pretpostavke normalnosti i nezavisnosti uzorka. Obzirom da razmatramo dva uzoraka za motore koji se nalaze u različitim automobilima, možemo pretpostaviti njihovu nezavisnost. Sljedeći korak je provjeriti normalnost podataka koju provjeravamo histgoramom.

```

clean_horsepower_std <- na.omit(my_cars[my_cars$aspiration == "std",
  ↪ ]$horsepower)
clean_horsepower_turbo <- na.omit(my_cars[my_cars$aspiration == "turbo",
  ↪ ]$horsepower)

xrange <- range(c(clean_horsepower_std, clean_horsepower_turbo))

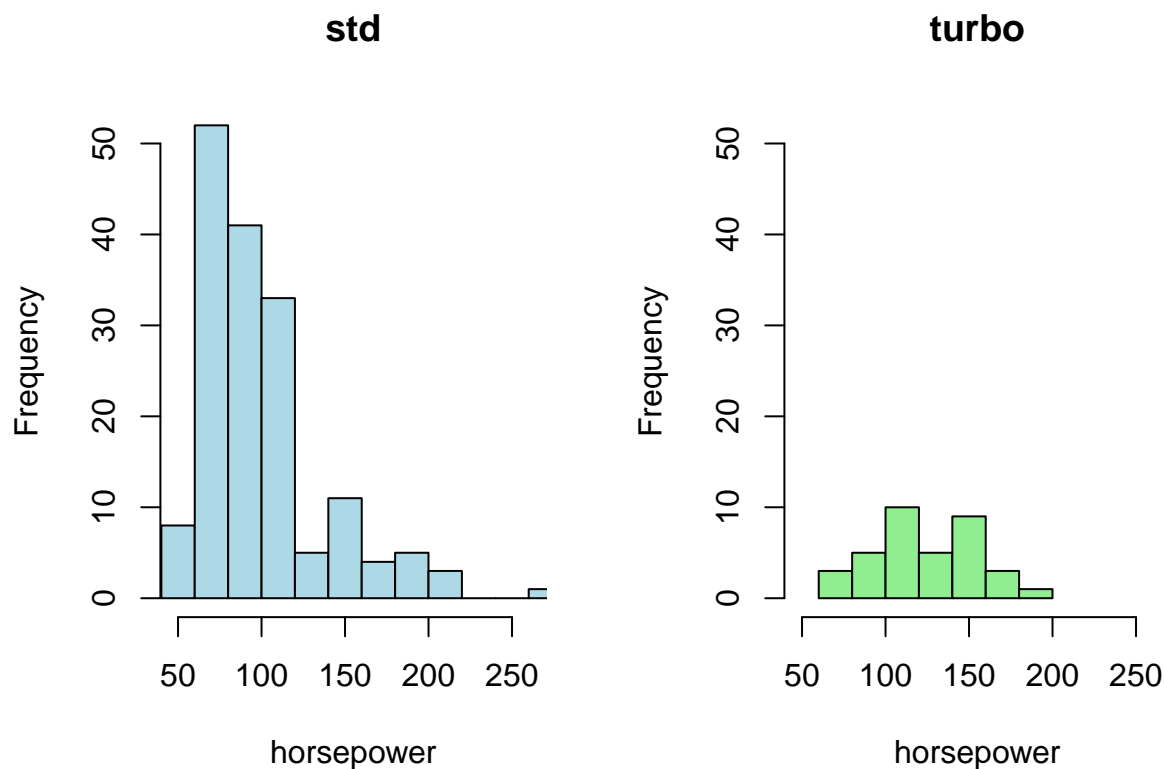
ymax <- max(
  hist(clean_horsepower_std, plot = FALSE)$counts,
  hist(clean_horsepower_turbo, plot = FALSE)$counts
)

par(mfrow = c(1, 2))

hist(clean_horsepower_std,
  main = "std",
  xlab = "horsepower",
  ylab = "Frequency",
  col = "lightblue",
  border = "black",
  xlim = xrange,
  ylim = c(0, ymax))

hist(clean_horsepower_turbo,
  main = "turbo",
  xlab = "horsepower",
  ylab = "Frequency",
  col = "lightgreen",
  border = "black",
  xlim = xrange,
  ylim = c(0, ymax))

```


Zbog prisutnosti ekstremnih vrijednosti i narušene pretpostavke o normalnosti distribucije (uočene vizualnim pregledom histograma), umjesto t-testa korišten je Mann-Whitney-Wilcoxonov test kao robusnija neparametrijska alternativa za usporedbu dviju nezavisnih skupina.

Iz gornjih histograma možemo zaključiti da podatci u dvije navedene grupe nisu normalno distribuirani.

S obzirom da podaci nisu normalno distribuirani, primijenit ćemo Mann-Whitney-Wilcoxonov test.

4 Mann-Whitney-Wilcoxonov test

Hipoteze:

H_0 : Ne postoji značajna razlika u snazi motora, odnosno snaga turbo motora je manja ili jednaka snazi a

H_1 : Snaga motora automobila s turbopunjačem značajno je veća od snage automobila s atmosferskim mo

```
wilcox.test(clean_horsepower_turbo,
            clean_horsepower_std,
            alternative = "greater",
            conf.int = TRUE)

##
## Wilcoxon rank sum test with continuity correction
##
## data: clean_horsepower_turbo and clean_horsepower_std
## W = 4306.5, p-value = 5.652e-06
## alternative hypothesis: true location shift is greater than 0
## 95 percent confidence interval:
##  19.00006      Inf
## sample estimates:
## difference in location
##                28.99995
```

5 Zaključak

Mann-Whitney-Wilcoxonovim testom utvrđeno je da automobili s turbopunjačem imaju statistički značajno veću snagu motora u usporedbi s automobilima s atmosferskim motorom ($p < 0.001$). Na temelju dobivene p-vrijednosti, odbacujemo nultu hipotezu (H_0) u korist alternativne (H_1).

5.1 Pitanje 2: Postoji li statistički značajna razlika u gradskoj potrošnji automobila između različitih kontinenata proizvođača?

```
grouped <- group_by(my_cars, continent)

summary.result1 <- summarise(
  grouped,
  count = n(),
  mean_city = mean(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  median_city = median(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  sd_city = sd(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  min_city = min(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  max_city = max(city.L.100km, na.rm = TRUE),
  q25 = quantile(city.L.100km, 0.25, na.rm = TRUE),
  q75 = quantile(city.L.100km, 0.75, na.rm = TRUE)
)
summary.result1
```

```
## # A tibble: 3 x 9
##   continent    count mean_city median_city sd_city min_city max_city   q25   q75
##   <chr>      <int>    <dbl>     <dbl>   <dbl>   <dbl>   <dbl> <dbl> <dbl>
## 1 Asia         107     9.12      8.7     2.04     4.8    14.7  7.58  9.79
## 2 Europe        74    11.5     11.2     2.48     6.35    18.1  9.79 12.9
## 3 North Ameri~   20     8.46      7.58     2.19     5      12.4  7.27  9.79
```

Tablica prikazuje mjere centralne tendencije gradske potrošnje automobila grupiranih po kontinentu proizvođača. Može se uočiti kako se aritmetička sredina i medijan gradske potrošnje razlikuju među kontinentima.

```
xrange <- range(my_cars$city.L.100km) + c(-0.5, 0.5)
ymax <- max(
  hist(my_cars[my_cars$continent == "Europe", ]$city.L.100km, plot =
    ↪ FALSE)$counts,
  hist(my_cars[my_cars$continent == "Asia", ]$city.L.100km, plot =
    ↪ FALSE)$counts,
```

```

hist(my_cars[my_cars$continent == "North America", ]$city.L.100km, plot =
  ↪ FALSE)$counts
)

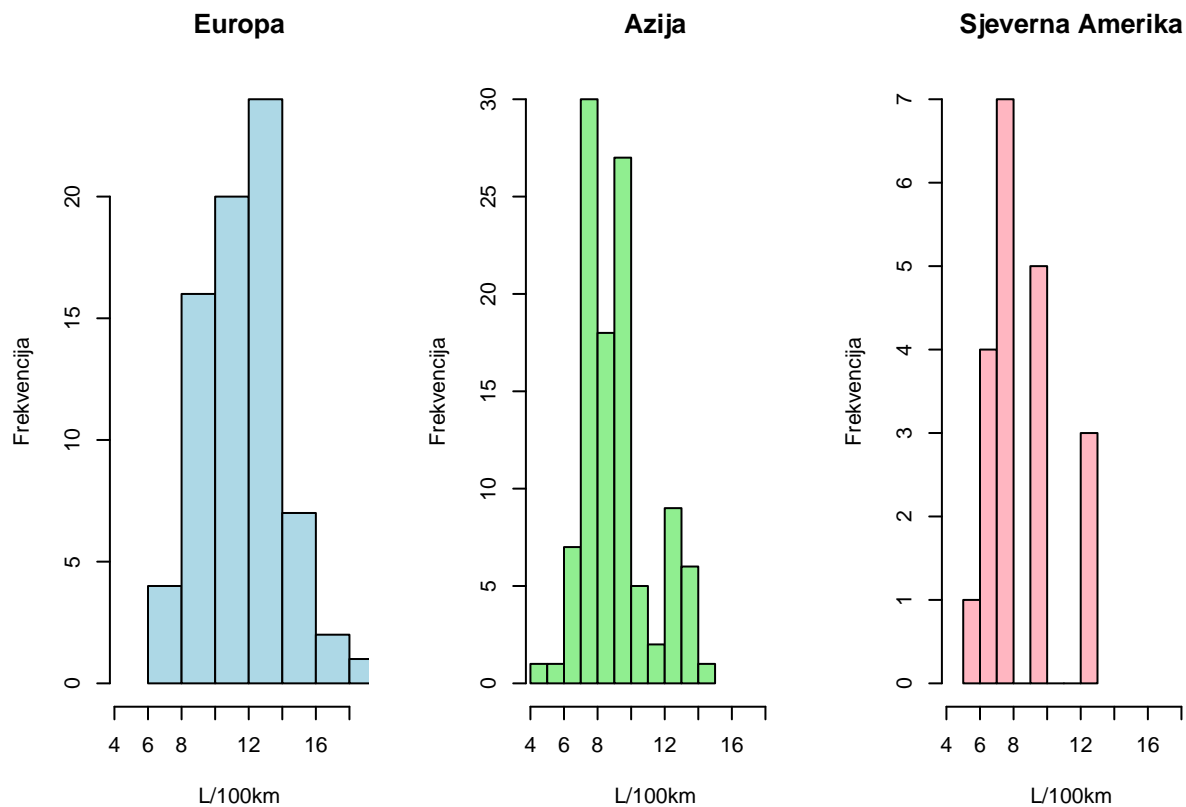
par(mfrow = c(1, 3))

hist(my_cars[my_cars$continent == "Europe", ]$city.L.100km,
      main = "Europa",
      xlab = "L/100km",
      ylab = "Frekvencija",
      col = "lightblue",
      border = "black",
      xlim = xrange)

hist(my_cars[my_cars$continent == "Asia", ]$city.L.100km,
      main = "Azija",
      xlab = "L/100km",
      ylab = "Frekvencija",
      col = "lightgreen",
      border = "black",
      xlim = xrange)

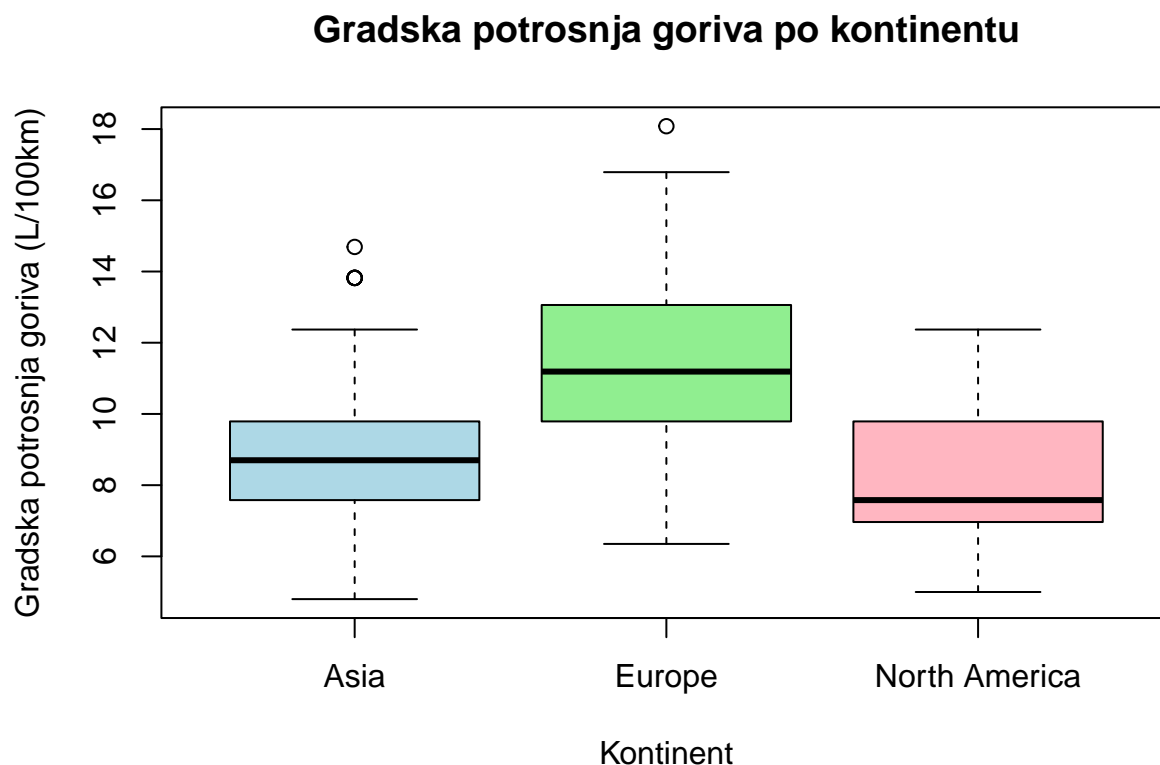
hist(my_cars[my_cars$continent == "North America", ]$city.L.100km,
      main = "Sjeverna Amerika",
      xlab = "L/100km",
      ylab = "Frekvencija",
      col = "lightpink",
      border = "black",
      xlim = xrange)

```


Ova tri histograma prikazuju raspodjelu automobila po gradskoj potrošnji, pri čemu svaki histogram predstavlja jedan od kontinenata. Iz prikaza je jasno vidljiva razlika u potrošnji, osobito za Europu, gdje je gradska potrošnja, prema ovom uzorku, znatno viša u odnosu na Sjevernu Ameriku i Aziju.

```
boxplot(city.L.100km ~ continent, data = my_cars,
        main = "Gradska potrošnja goriva po kontinentu",
        xlab = "Kontinent",
        ylab = "Gradska potrošnja goriva (L/100km)",
        col = c("lightblue", "lightgreen", "lightpink"),
        family="Helvetica")
```


U boxplot dijagramima jasno je vidljiva značajna razlika u medijanima i ostalim kvartalima između kontinenta. Posebno je istaknuta razlika između Europe i preostalih dvaju kontinenta. Europa, prema boxplot dijagramu, ima značajno višu potrošnju. Donji kvartil Europe gotovo je veći od gornjeg kvartila preostala dva kontinenta, što znači da preko 70 % europskih automobila troši jednako ili više goriva od 25 % automobila s najvećom potrošnjom u Aziji i Sjevernoj Americi.

U uzorku automobila iz Azije i Europe postoji mali broj stršćih vrijednosti, što može utjecati na raspodjelu podataka, ali ne mijenja osnovni zaključak o razlikama među grupama.

Kako bismo izabrali kojim testom možemo testirati postoji li statistički značajna razlika u

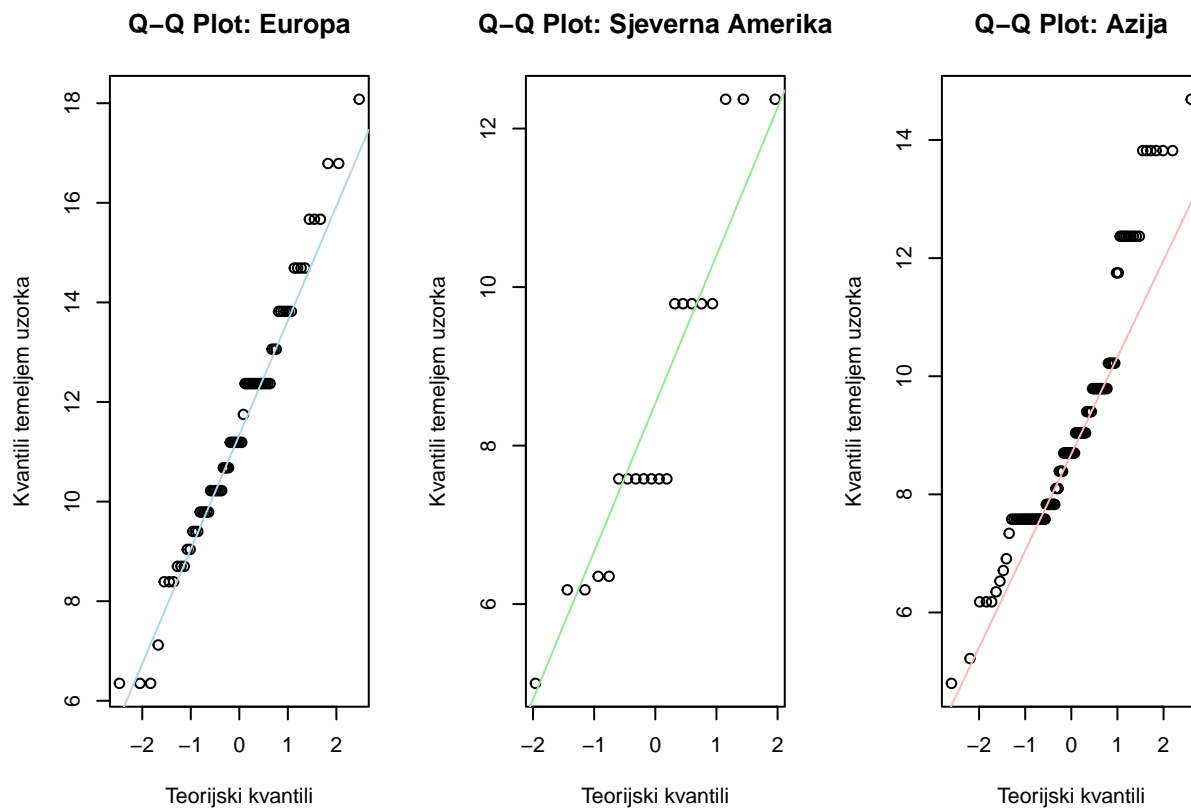
gradskoj potrošnji automobila između različitih kontinenata proizvođača potrebno je provjeriti normalnost podataka. To je učinjeno sljedećim Q-Q dijagramima.

```
par(mfrow = c(1, 3))

# Q-Q plot za Europu
qqnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Europe"],
       main = "Q-Q Plot: Europa",
       xlab = "Teorijski kvantili",
       ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Europe"], col =
  ↪ "lightblue")

# Q-Q plot za Sjevernu Ameriku
qqnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "North America"],
       main = "Q-Q Plot: Sjeverna Amerika",
       xlab = "Teorijski kvantili",
       ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "North America"], col =
  ↪ "lightgreen")

# Q-Q plot za Aziju
qqnorm(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Asia"],
       main = "Q-Q Plot: Azija",
       xlab = "Teorijski kvantili",
       ylab = "Kvantili temeljem uzorka")
qqline(my_cars$city.L.100km[my_cars$continent == "Asia"], col = "lightpink")
```


Q-Q dijagrami prikazuju značajna odstupanja od normalne distribucije za proizvođače iz Sjeverne Amerike i Azije. Zbog toga moramo koristiti test koji ne pretpostavlja normalnost podataka. Zato koristimo Kruskal-Wallisov test koji je neparametarska alternativa ANOVA testu.

H0: Ne postoji razlika u distribuciji gradske potrošnje goriva između Europe, Azije i Sjeverne Amerike.

H1: Postoji razlika u distribuciji gradske potrošnje goriva između Europe, Azije i Sjeverne Amerike.

Odabrana razina značajnosti: $\alpha=0.05$

```
my_cars$continent <- as.factor(my_cars$continent)
kruskal.test(city.L.100km ~ continent, data = my_cars)
```

```
##
##  Kruskal-Wallis rank sum test
##
## data:  city.L.100km by continent
## Kruskal-Wallis chi-squared = 49.079, df = 2, p-value = 2.201e-11
```

Zbog izrazito niske p-vrijednosti (< 0.05) Kruskal-Wallisovog testa zaključujemo da ova tri skupa podataka ne proistječu iz iste distribucije, tj. da postoji razlika u gradskoj potrošnji između Azije, Europe i Sjeverne Amerike.

Kako bismo dodatno usporedili pojedine parove kontinenata provodimo Mann-Whitney-Wilcoxonov test.

Zbog višestrukih parnih usporedbi, primijenjena je Bonferronijeva korekcija kako bi se kontrolirala ukupna razina značajnosti (Alpha se dijeli s brojem usporedbi). Odabrana razina značajnosti za Bonferroni korekciju: $\alpha_{\text{Bonferroni}} = \frac{0.05}{3} \approx 0.0167$

```
pairwise.wilcox.test(my_cars$city.L.100km,
                     my_cars$continent,
                     p.adjust.method = "bonferroni")
```

```
##
##  Pairwise comparisons using Wilcoxon rank sum test with continuity correction
##
## data:  my_cars$city.L.100km and my_cars$continent
##
##               Asia      Europe
```

```
## Europe          1.9e-10 -
## North America 0.37    2.7e-05
##
## P value adjustment method: bonferroni
```

Zbog visoke p-vrijednosti pri usporedbi gradske potrošnje Azije i Sjeverne Amerike ne možemo odbaciti mogućnost da te dvije potrošnje proističu iz iste distribucije. Ostale kombinacije (Azije i Europa te Europa i Sjeverna Amerika) imaju izrazito nisku p-vrijednost, pa možemo zaključiti da proizlaze iz različitih distribucija.

Prije odabira konačnog testa, isprobana su još dva pristupa: hi-kvadrat test, pri čemu su podaci podijeljeni u tri skupine po potrošnji, te ANOVA test nakon logaritamske pretvorbe podataka. Kruskal-Wallisov test pokazuje se primjerenijim od hi-kvadrat testa kod kontinuiranih podataka, jer ne zahtijeva proizvoljnu podjelu podataka. Logaritamska transformacija nije uspjela postići normalnost podataka za Aziju, što dodatno opravdava primjenu neparametarskog Kruskal-Wallisova testa.

5.2 Pitanje 3: Možemo li predvidjeti cijenu automobila na temelju dimenzija (length, width), snage motora (horsepower), obujma motora (engine-size) i gradske potrošnje goriva?

6 Predviđanje cijene vozila

Istražujemo može li se cijena vozila predvidjeti na temelju snage motora (horsepower), veličine motora (engine.size), gradske potrošnje goriva (city.L.100km), dužine (length) i širine (width) vozila. Višestruka linearna regresija je primjeren model koji nam može dati odgovor na ovo pitanje. Pretpostavljajući da su sve prepostavke ovog modela zadovoljene, što ćemo u nastavku i provjeriti.

Iz skupa podataka odabiremo regresore:

```
library(dplyr)
library(ggplot2)

cars_model <- my_cars %>%
  select(price, horsepower, engine.size, city.L.100km, length, width)

summary(cars_model)
```

```
##      price      horsepower      engine.size      city.L.100km
##  Min.   : 5118    Min.     : 48.0    Min.     :1000    Min.     : 4.800
## 1st Qu.: 7775    1st Qu.: 70.0    1st Qu.:1606    1st Qu.: 7.830
## Median :10295    Median : 95.0    Median :1966    Median : 9.790
## Mean   :13207    Mean   :103.4    Mean   :2079    Mean   : 9.944
## 3rd Qu.:16500    3rd Qu.:116.0    3rd Qu.:2311    3rd Qu.:12.370
## Max.   :45400    Max.   :262.0    Max.   :5342    Max.   :18.080
##
##      NA's      :2
##      length      width
##  Min.   :358.4    Min.   :153.2
## 1st Qu.:423.7    1st Qu.:162.8
## Median :439.9    Median :166.4
## Mean   :442.5    Mean   :167.4
## 3rd Qu.:466.1    3rd Qu.:169.2
```

```
## Max. :528.6 Max. :182.9
##
```

Podaci imaju bitno različite skale, pa ćemo ih prvo normalizirati kako bi osigurali numeričku stabilnost regresijskih koeficijenata te zbog drugih prednosti o kojima će kasnije biti riječ.

```
spric <- scale(cars_model$price)
sesize <- scale(cars_model$engine.size)
slength <- scale(cars_model$length)
swidth <- scale(cars_model$width)
scity <- scale(cars_model$city.L.100km)
shorse <- scale(cars_model$horsepower)
```

6.1 Eksplorativna analiza

```
library(lmtest)
library(sandwich)
```

```
cor(cars_model, use = "complete.obs")
```

```
##           price horsepower engine.size city.L.100km  length  width
## price      1.0000000  0.8105331  0.8738902   0.7912969 0.6940555 0.7541672
## horsepower  0.8105331  1.0000000  0.8226605   0.8894963 0.5803396 0.6153860
## engine.size 0.8738902  0.8226605  1.0000000   0.7450069 0.6851805 0.7293491
## city.L.100km 0.7912969  0.8894963  0.7450069   1.0000000 0.6577905 0.6734888
## length      0.6940555  0.5803396  0.6851805   0.6577905 1.0000000 0.8564603
## width       0.7541672  0.6153860  0.7293491   0.6734888 0.8564603 1.0000000
```

Potrebno je provjeriti da li imamo multikolinearnost između regresora. Prisutnost visoko-koreliranih regresora nepovoljno utječe na numeričku stabilnost i statističku signifikantnost regresijskih koeficijenata.

Iz korelacijske matrice vidimo umjerene korelacije između većine regresora (< 0.7). Imamo par visoko-koreliranih parova (redudantnih regresora) poput snage i veličine motora, no više o njima u naknadnim cjelinama.

Iz korelacijske matrice također možemo ustanoviti da je većina potencijalnih regresora visokokorelirana sa cijenom.

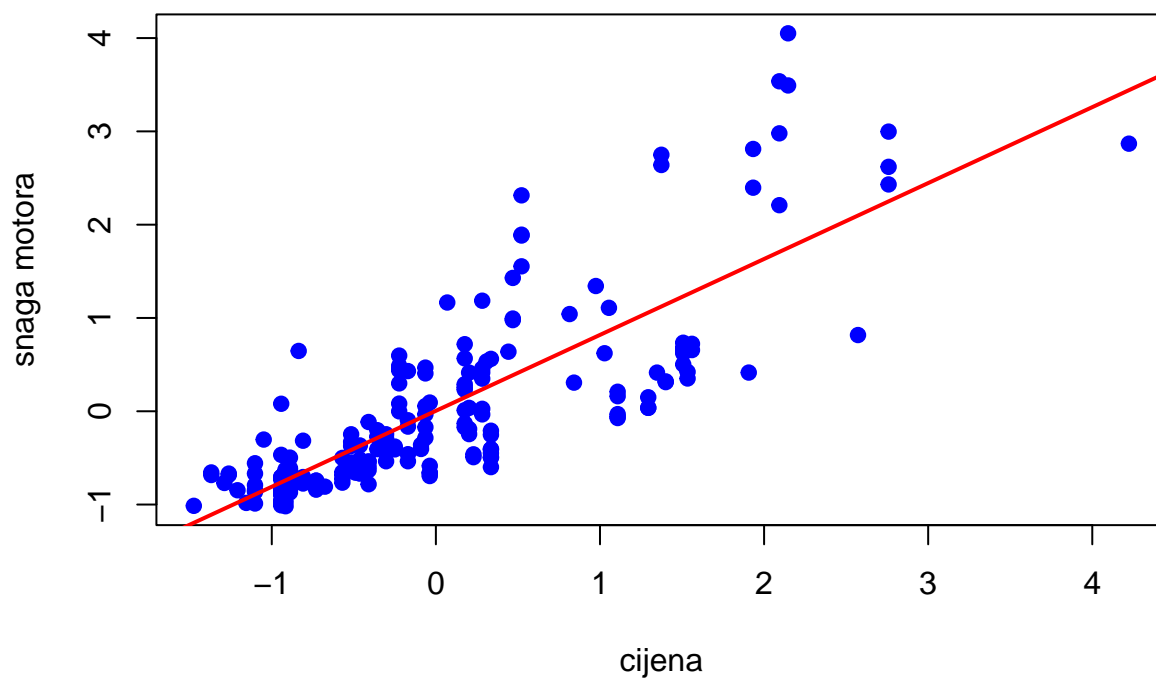
Preostaje nam uvjeriti se da je veza linearna te da je zadovoljena prepostavka homoskedastičnosti.

```
model <- lm(spric ~ shorse, data=cars_model)
```

```
summary(model)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = spric ~ shorse, data = cars_model)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -1.28099 -0.28463 -0.05927  0.22392  2.29974
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  0.004568   0.041790   0.109   0.913
## shorse       0.813760   0.041895  19.424 <2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 0.5895 on 197 degrees of freedom
## (2 observations deleted due to missingness)
## Multiple R-squared:  0.657, Adjusted R-squared:  0.6552
## F-statistic: 377.3 on 1 and 197 DF, p-value: < 2.2e-16
```

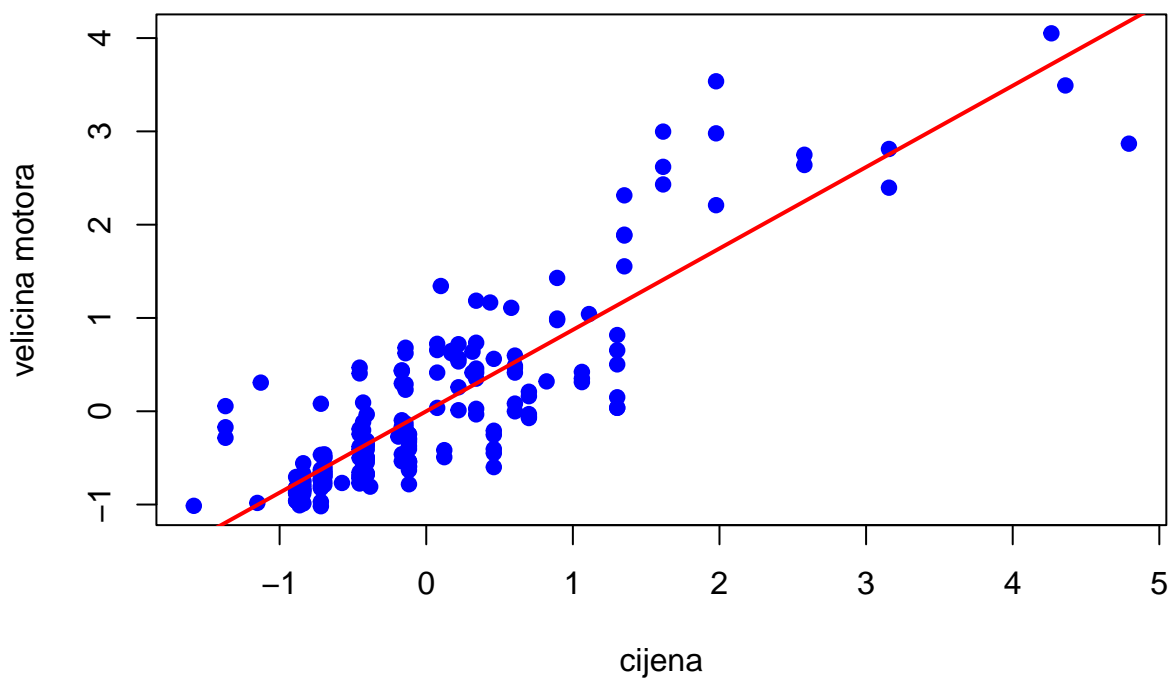
```
plot(shorse, spric, main = "",
      xlab = "cijena", ylab = "snaga motora", pch = 19, col = "blue")
abline(model, col = "red", lwd = 2)
```


Iz grafa je vidljiva približno linearna veza, ali je primjetna heteroskedastičnost.

```
model <- lm(spric ~ sesize, data=cars_model)

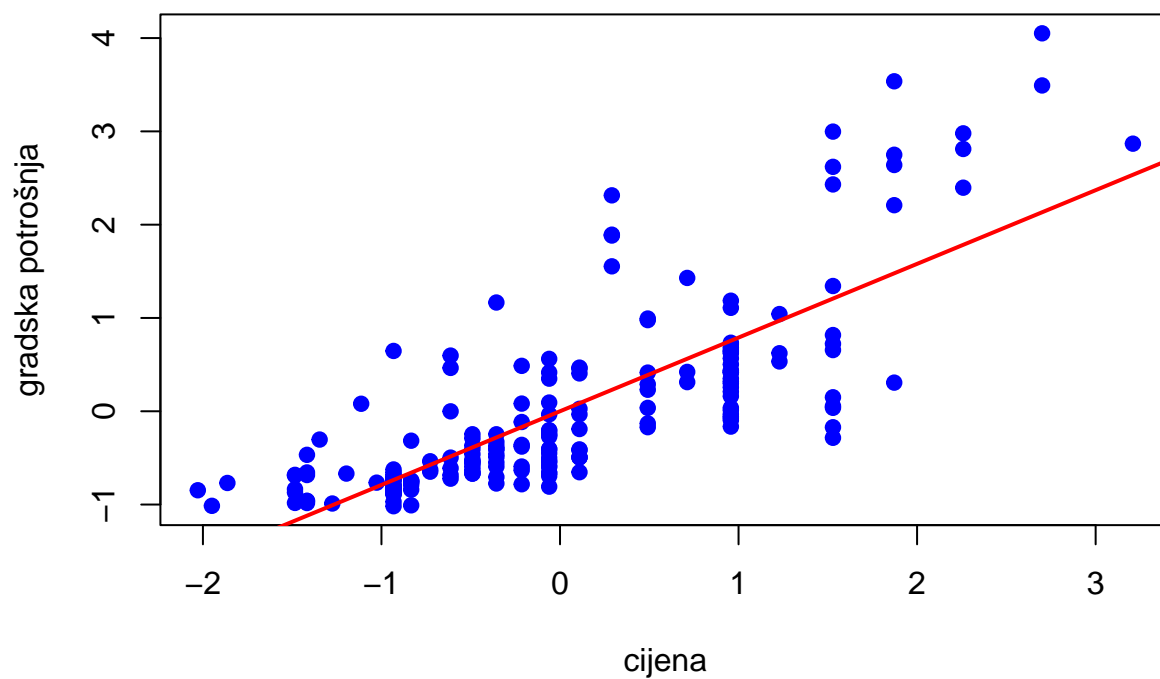
plot(sesize, spric, main = "",
     xlab = "cijena", ylab = "velicina motora", pch = 19, col = "blue")
abline(model, col = "red", lwd = 2)
```


Iz grafa je vidljiva približno linearna veza, ali je primjetna heteroskedastičnost.

```
model <- lm(spric ~ scity, data=cars_model)

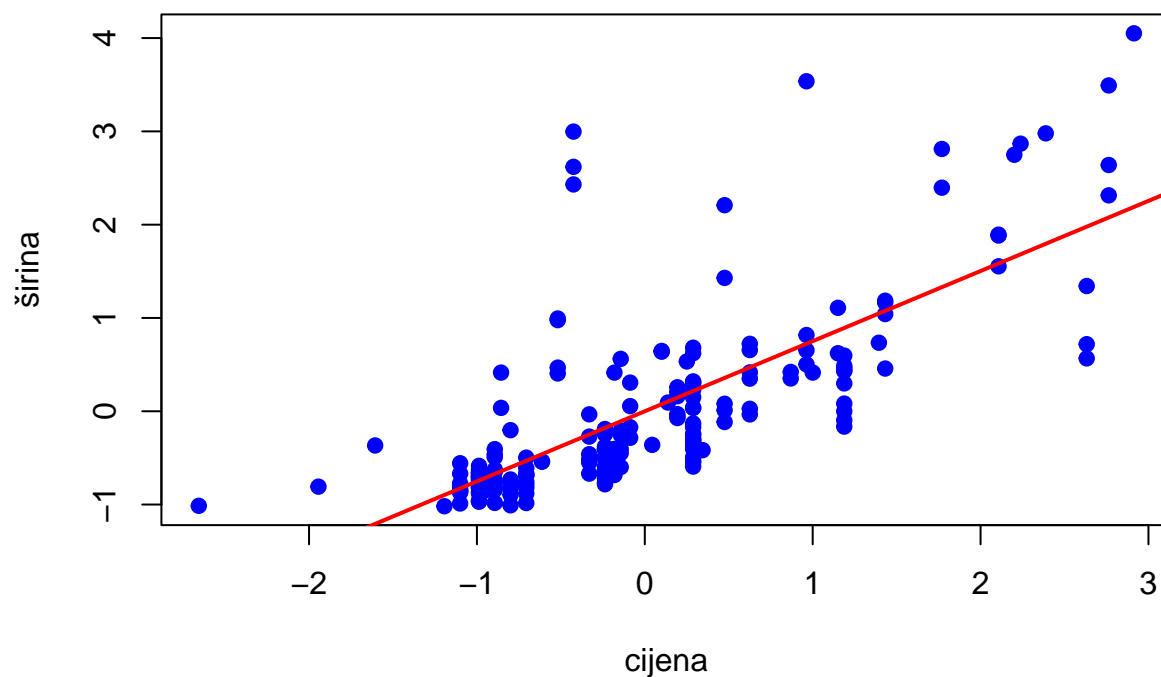
plot(scity, spric, main = "",
      xlab = "cijena", ylab = "gradska potrošnja", pch = 19, col = "blue")
abline(model, col = "red", lwd = 2)
```


Iz grafa je vidljiva približno linearna veza, ali je primjetna heteroskedastičnost.

```
model <- lm(spric ~ swidth, data=cars_model)

plot(swidth, spric, main = "",
      xlab = "cijena", ylab = "širina", pch = 19, col = "blue")
abline(model, col = "red", lwd = 2)
```


Iz grafa je vidljiva približno linearna veza, ali je primjetna heteroskedastičnost.

```
model <- lm(spric ~ slength, data=cars_model)
```

```
summary(model)
```

```
##
```

```
## Call:
```

```
## lm(formula = spric ~ slength, data = cars_model)
```

```
##
```

```
## Residuals:
```

```
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -1.4805 -0.4333 -0.1674  0.2436  3.2946
```

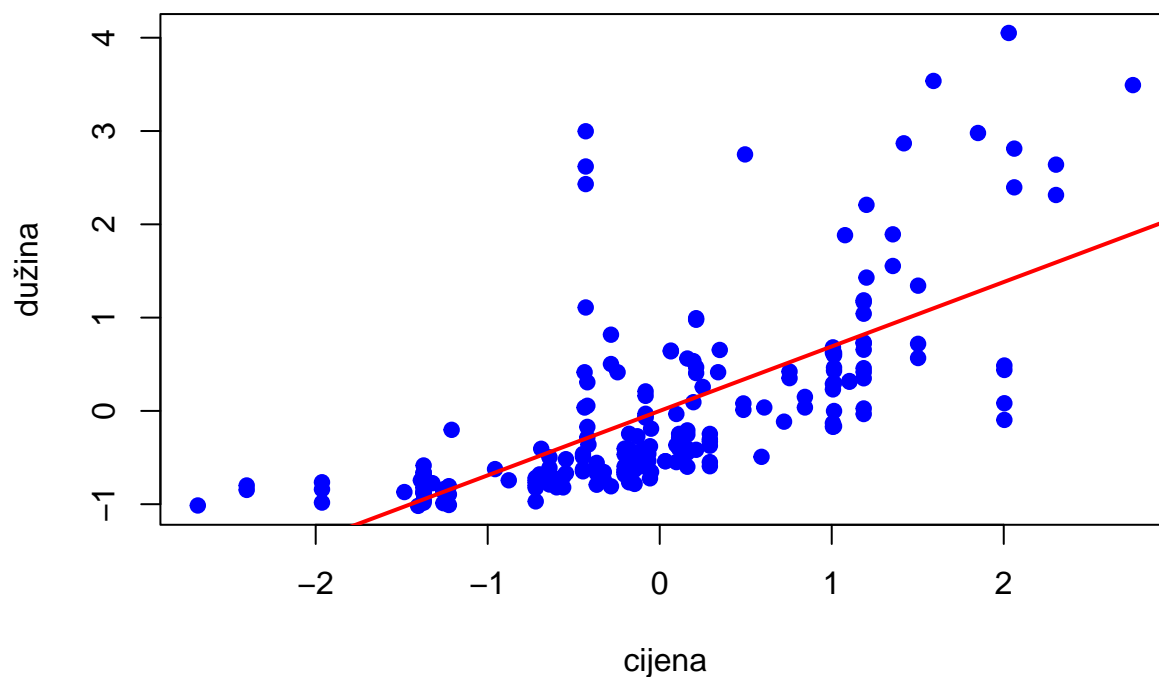
```
##
```

```
## Coefficients:
```

```
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) 2.305e-16  5.113e-02   0.00      1
```

```
## slength      6.907e-01  5.126e-02  13.47   <2e-16 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 0.7249 on 199 degrees of freedom
## Multiple R-squared:  0.4771, Adjusted R-squared:  0.4745
## F-statistic: 181.6 on 1 and 199 DF,  p-value: < 2.2e-16
```

```
plot(slength, spric, main = "",
     xlab = "cijena", ylab = "dužina", pch = 19, col = "blue")
abline(model, col = "red", lwd = 2)
```


Iz grafa je vidljiva približno linearna veza, ali je primjetna heteroskedastičnost.

```
lpric <- log(spric)
lesize <- sesize**0.1
llength <- slength**0.1
```



```
lwidth <- swidth**0.1
lcity <- scity**0.1
lhorse <- shorse**0.1
```

Transformirali smo podatke kako bi izbjegli heteroskedastičnost.

6.2 Višestruka linearna regresija

```
model<-lm(
  lpric ~ lhorse+lesize+lcity+lwidth+llength,
  data=cars_model
)
```

```
summary(model)$r.squared
```

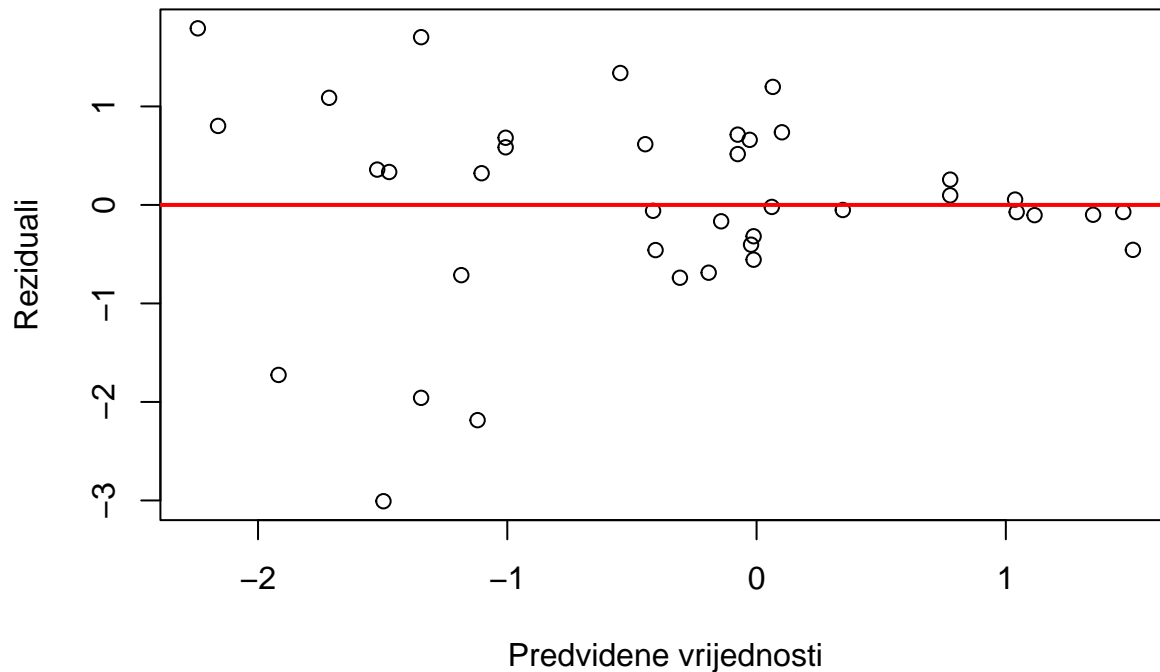
```
## [1] 0.513161
```

```
summary(model)$adj.r.squared
```

```
## [1] 0.4393975
```

```
residuales <- residuals(model)
predicted <- fitted(model)
plot(predicted, residuales,
      xlab = "Predviđene vrijednosti",
      ylab = "Reziduali",
      main = "Rezidualni dijagram")
abline(h = 0, col = "red", lwd = 2)
```

Rezidualni dijagram

Vidimo heteroskedastičnost, primjenjujemo adekvatne testove za regresorske koeficijente.

```
coeftest(model, vcov = vcovHC(model, type = "HC1"))
```

```
##
## t test of coefficients:
##
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) -15.5320    3.6115  -4.3007 0.0001422 ***
## lhorse       2.0639     3.5564   0.5803 0.5656302
## lesize       1.9446     1.2830   1.5156 0.1391296
## lcity        3.3776     3.0513   1.1069 0.2763212
## lwidth       9.8868     2.8283   3.4957 0.0013714 **
## llength     -2.0548     3.6119  -0.5689 0.5732697
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

Visoke p-vrijednosti nekih parova regresijskih koeficijenata upućuju na redundantnost, pa ćemo

ih maknuti iz modela. Domensko znanje podržava ovu odluku: dužina i širina su trivijalno povezane. Obujam i snaga motora su također povezane. Međutim njihova veza je nelinearna i komplicirana. Naime, dizajn i učinkovitost motora igraju značajnu ulogu.

```
model<-lm(  
  lpric ~ lesize+lcity+lwidth,  
  data=cars_model  
)
```

```
summary(model)$r.squared
```

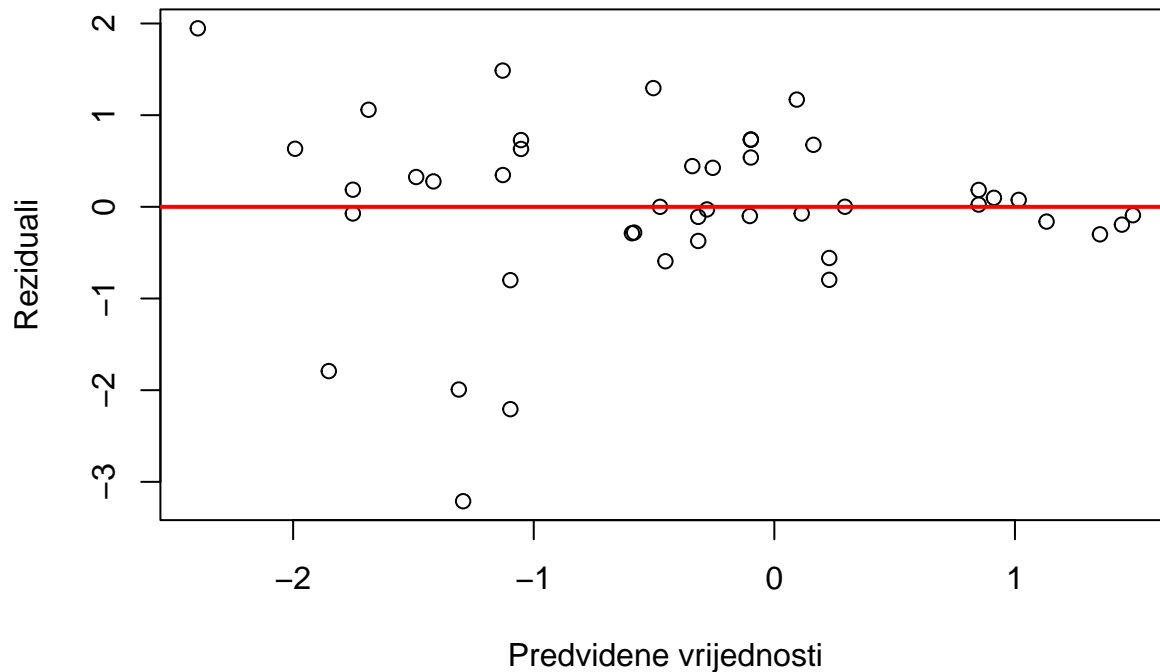
```
## [1] 0.522282
```

```
summary(model)$adj.r.squared
```

```
## [1] 0.4864531
```

```
residuales <- residuals(model)  
predicted <- fitted(model)  
plot(predicted, residuales,  
      xlab = "Predviđene vrijednosti",  
      ylab = "Reziduali",  
      main = "Rezidualni dijagram")  
abline(h = 0, col = "red", lwd = 2)
```

Rezidualni dijagram

Vidimo da usprkos transformacijama podaci i dalje imaju izraženu heteroskedastičnost. Koristimo robusne standarne greške.

```
coeftest(model, vcov = vcovHC(model, type = "HC1"))
```

```
##
## t test of coefficients:
##
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept) -15.8700    2.6715  -5.9405 5.731e-07 ***
## lsize        2.2766     1.3847   1.6441  0.10799
## lcity        4.4879     2.1606   2.0772  0.04425 *
## lwidth       8.7809     1.9689   4.4597 6.501e-05 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
```

Domensko znanje nam daje opravdanje da zadržimo veličinu motora kao objašnjavajuću varijablu usprkos visokoj p-vrijednosti njenog regresijskog koeficijenta.

```
model<-lm(  
  lpric ~ lcity+lwidth,  
  data=cars_model  
)  
  
summary(model)$r.squared
```

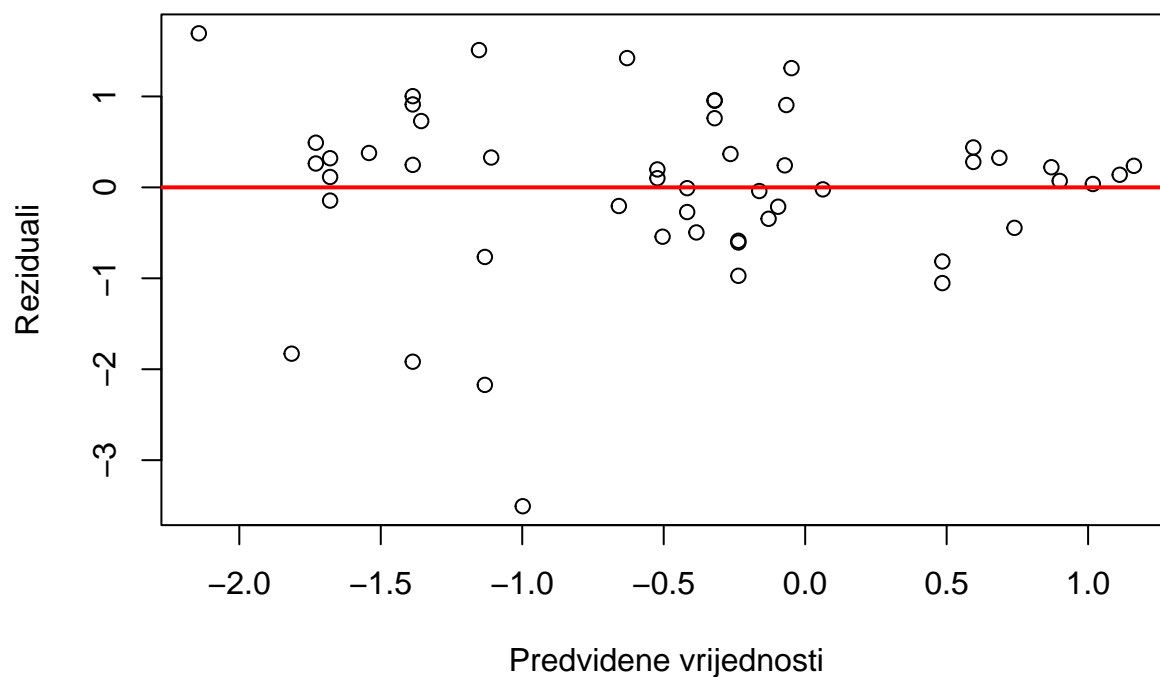
```
## [1] 0.4633957
```

```
summary(model)$adj.r.squared
```

```
## [1] 0.4410372
```

```
residuales <- residuals(model)  
predicted <- fitted(model)  
plot(predicted, residuales,  
      xlab = "Predviđene vrijednosti",  
      ylab = "Reziduali",  
      main = "Rezidualni dijagram")  
abline(h = 0, col = "red", lwd = 2)
```

Rezidualni dijagram

Gornji graf nas uvjerava u homoskedastičnost. Varijanca reziduala je otprilike jednaka za sve vrijednosti reziduala, sa iznimkom nekolicine outliera.

```
summary(model)
```

```
##
## Call:
## lm(formula = lpric ~ lcity + lwidth, data = cars_model)
##
## Residuals:
##      Min       1Q   Median       3Q      Max
## -3.5065 -0.3954  0.1388  0.4088  1.6942
##
## Coefficients:
##              Estimate Std. Error t value Pr(>|t|)
## (Intercept)  -14.258     2.387   -5.973 2.76e-07 ***
## lcity          5.338     2.016    2.648  0.0109 *
```

```
## lwidth          8.558          1.551    5.518 1.35e-06 ***
## ---
## Signif. codes:  0 '***' 0.001 '**' 0.01 '*' 0.05 '.' 0.1 ' ' 1
##
## Residual standard error: 0.969 on 48 degrees of freedom
## (150 observations deleted due to missingness)
## Multiple R-squared:  0.4634, Adjusted R-squared:  0.441
## F-statistic: 20.73 on 2 and 48 DF,  p-value: 3.249e-07
```

Dobivamo statistički značajne regresijske koeficijente, ali manji koeficijent determinacije. Međutim, isključivanje statistički insignifikatnih regresora nije uvijek poželjno. U daljnjim razmatranjima, potaknuti domenskim znanjem, ćemo zanemariti redundantne regresore. Uzeti ćemo u obzir relevantne, ali statistički insignifikantne - obujam motora.

6.3 Rezultati i interpretacija

Dobiveni koeficijent determinacije iznosi $R^2 \approx 0.52$, a prilagođeni $R^2 \approx 0.49$, što znači da model objašnjava oko 52% varijabilnosti cijene vozila. To ukazuje na umjerenu linearnu povezanost između cijene i korištenih regresora.

Pojedinačni regresori pokazuju sljedeće: Veličina i snaga motora te potrošnja umjereno utječu na cijenu. Dimenzije također imaju imaju slabi pozitivan utjecaj.

Snaga motora je insignifikantna zbog snažne povezanosti s veličinom motora. Visoko je korelirana sa veličinom motora, ali slabije korelirana sa cijenom nego što je to veličina motora. Vidimo da je p-vrijednosti njegovog koeficijenta velika ($p \approx 0.56$). Dužina je također nesig-nifikatna, vjerojatno zbog redundantnosti sa drugom dimenzijom veličine - širinom. Domensko znanje nam također govori da je razumno pretpostaviti da širina ima veći utjecaj na ci-jenu nego dužina. Vidimo veliku korelaciju između njih te veliku p-vrijednost regresijskog koeficijenta dužine ($p \approx 0.57$).

$R_{adj}^2 \approx R^2$ potvrđuje da je model prikladan i da je odabrani skup regresora smislen. Posebice u modelu koji ne uzima u obzir redundantne regresore.

U konačnici se pokazalo da je i obujam motora insignifikatna varijabla. Statistički jedini značajan model iz prethodne cjeline predviđa linearnu vezu između gradske potrošnje i širine vozila. Model predviđa neznatno manje snažan utjecaj na cijenu: $R^2 \approx 0.46$, $R_{adj}^2 \approx 0.44$, no sada model objašnjava manje od 50% varijabilnosti cijene vozila, stoga zaključujemo da je riječ o slaboj vezi između regresora i cijene, a ne značajnoj.

6.4 Zaključak

Model objašnjava umjereno visok udio varijabilnosti cijene , što ukazuje na umjerenu linearnu povezanost između cijene i određenih tehničkih karakteristika automobila.

Međutim nema dovoljno dokaza da bi na temelju uzorka opravdali tu vezu.

Dokazano postoji slaba veza između gradske potrošnje i širine automobila te cijene.

Automobili većeg obujma motora, veće veličine, napose širine te veće potrošnje goriva obično imaju veću cijenu, no postoje i drugi faktori koji značajno utječu na cijenu izvan navedenih.

6.5 Pitanje 4: Postoji li veza između tipa pogona (prednji vs. stražnji) i tipa karoserije (sedan vs. hatchback)?

Cilj zadatka je utvrditi da li postoji povezanost između tipa pogona (prednji ili stražnji) i tipa karoserije (sedan ili hatchback). Koristimo χ^2 test za neovisnost. Prvo moramo učitati i obraditi naše podatke.

7 4.1. Unos podataka

Prvo obradimo tablicu tako da maknemo stupce koji nas ne zanimaju i ostavimo one koje trebamo (tip pogona i tip karoserije)

```
data2 = select(my_cars, c("body.style", "drive.wheels"))
```

Za svaki slučaj mićemo podatke gdje je jedna od varijabli nedefinirana.

```
data2 = na.omit(data2)
```

Zatim filtriramo naše podatke tako da ostanu samo oni tipovi pogona i karoserije koje mi koristimo (prednji i stražnji za pogon, hatchback i sedan za karoseriju).

```
#filtrar za tip karoserije
data2 = filter(data2, is.element(body.style, c("hatchback", "sedan")))

#filtrar za tip pogona
data2 = filter(data2, is.element(drive.wheels, c("fwd", "rwd")))
```

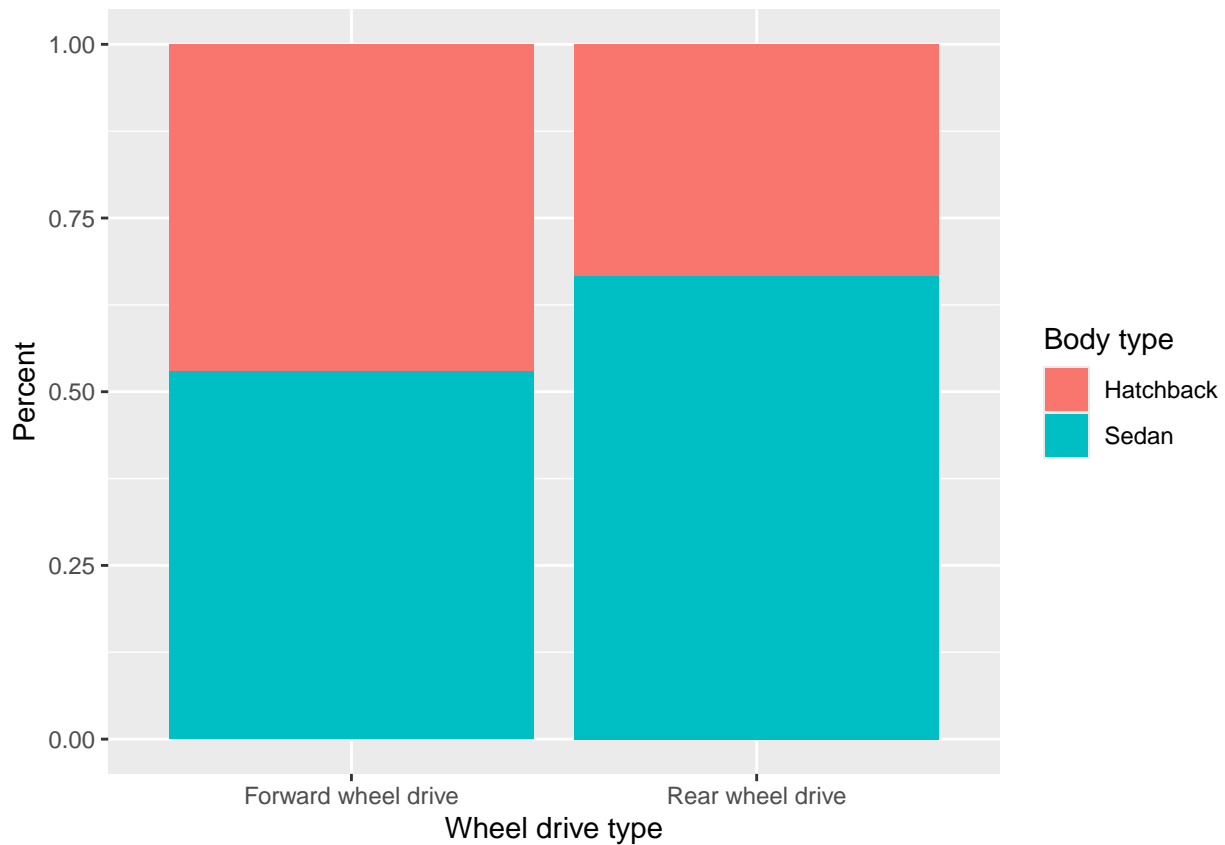
7.1 4.2. χ^2 test

Generiramo kontingencijsku tablicu da proučimo podatke i graf za vizualizaciju odnosa podataka međusobno.

```
tab = table(data2$body.style, data2$drive.wheels)
tab
```

```
##
##           fwd rwd
## hatchback  49  18
## sedan      55  36
```

```
#graf
library(ggplot2)
xx = c(rep("Forward wheel drive", 2), rep("Rear wheel drive", 2))
yy = rep(c("Hatchback", "Sedan"), 2)
tabpl = tab[1:4]
datap1 = data.frame(tab)
ggplot(datap1, aes(fill=yy, x=xx, y=tabpl)) +
  geom_bar(position = "fill", stat = "identity") +
  xlab("Wheel drive type") +
  ylab("Percent") +
  scale_fill_discrete(name = "Body type")
```


Vidimo da je jedina prava pretpostavka za χ^2 test (svaka observacija u tablici iznad 5) ispunjena. Druga pretpostavka, isključivost kategorija, implicitno ispunjujemo prema značenju kategorija (npr. auto ne može istovremeno biti hatchback i sedan). Graf nam ukazuje da je moguće da postoji neka povezanost između tipa karoserije i pogona.

Možemo postaviti našu hipotezu:

$$H_0 : o_i = e_i, i = \{1, \dots, k\}$$

$$H_1 : o_i \neq e_i, \exists i$$

$$\alpha = 0.05$$

gdje je k ukupan broj svih kategorija.

Zatim jednostavno napravimo χ^2 test.

```
result = chisq.test(tab)
result
```

##

```
## Pearson's Chi-squared test with Yates' continuity correction
##
## data:  tab
## X-squared = 2.2289, df = 1, p-value = 0.1355
```

Vidimo da je dobivena p-vrijednost $> \alpha$.

7.2 Zaključak

Prema rezultatu χ^2 testa, ne možemo odbaciti H_0 hipotezu, te nastavljamo pod prepostavkom da su tip pogona i tip karoserije uistinu nezavisni.

7.3 Dodatno

Također možemo vidjeti tablicu očekivanih vrijednosti i usporediti sa dobivenim.

Očekivane vrijednosti

```
##
##           fwd rwd
## hatchback  44  23
##  sedan     60  31
```

Dobivene vrijednosti

```
##
##           fwd rwd
## hatchback  49  18
##  sedan     55  36
```

Vidimo da su vrijednosti zapravo dosta različite (što spada sa relativno niskom p-vrijednosti), no ne dovoljno da bi kategorije bile statistički značajno povezane.

8 Zaključak

Ukratko, ovaj izvještaj razmatrao je povezanost različitih tehničkih i ekonomskih karakteristika automobila. Neke su povezanosti uočene i statistički potvrđene na uzorku, dok za druge nije bilo dovoljno dokaza da bi bile statistički značajne. Konkretno, analiza je pokazala da turbopunjači značajno povećavaju snagu motora, dok tip pogona i karoserije nisu statistički povezani, iako postoji slabija, nesignifikantna veza. Gradska potrošnja razlikuje se po kontinentu proizvodnje, a cijena vozila slabo do umjereno ovisi o nizu tehničkih karakteristika.